Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohaimin Hyderabad Digitization eGangotri / Collection Peer Sahib Quadri

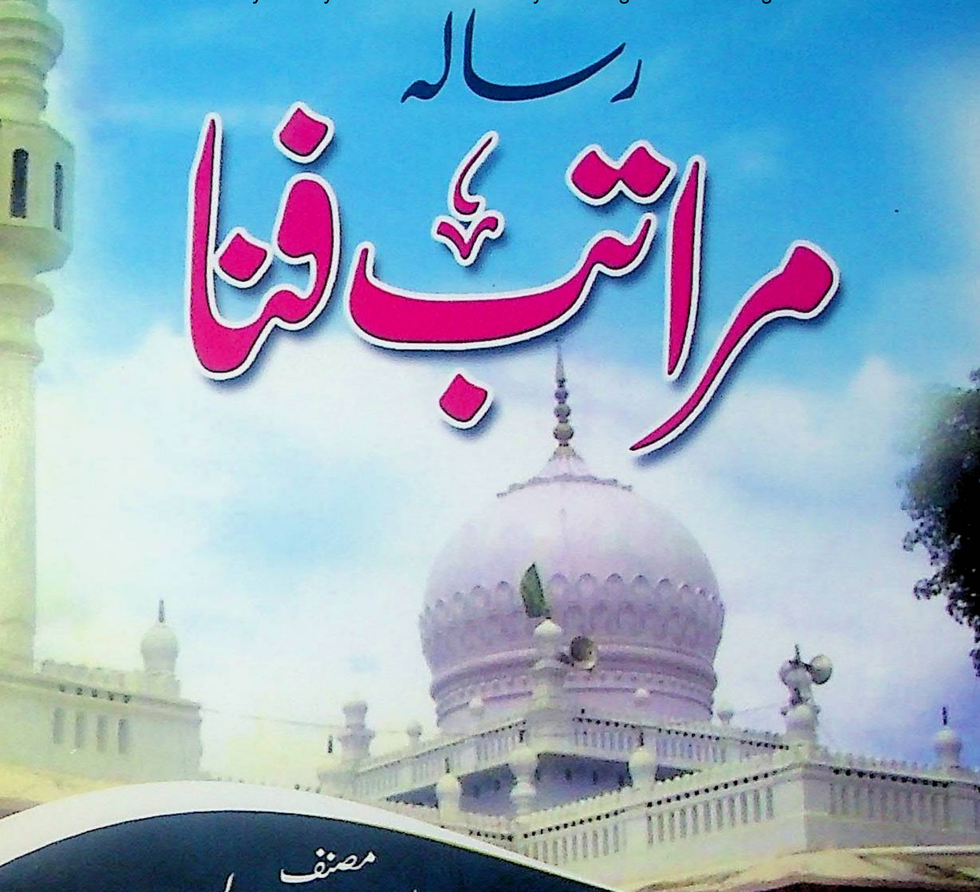

رسالہ

مراتب فنا

مصنف

حضرت سیدنا ابو العلاء احراری الحسینی قدس سرہ

بانی سلسلۂ ابو العلائیہ

حسب ارشاد

حضرت صوفی احتشام علی شاکر المعروف قیصر پاشاہ ابو العلائی

تحقیق و تصحیح

قطمیر غوث اعظم ولطیف لا اُبالی

دکتر سید عبد المہیمن قادری لا اُبالی الجیلانی سجاد محی الدین

سجادہ نشین روضہ حضرت وتد دکن معروف بہ پتھر والے صاحب

کامل التفسیر، کامل الحدیث، کامل التاریخ، جامعہ نظامیہ

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyd / Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohsin Hyderabad Digitization eGangotri
Collection Peer Sahab Qadri

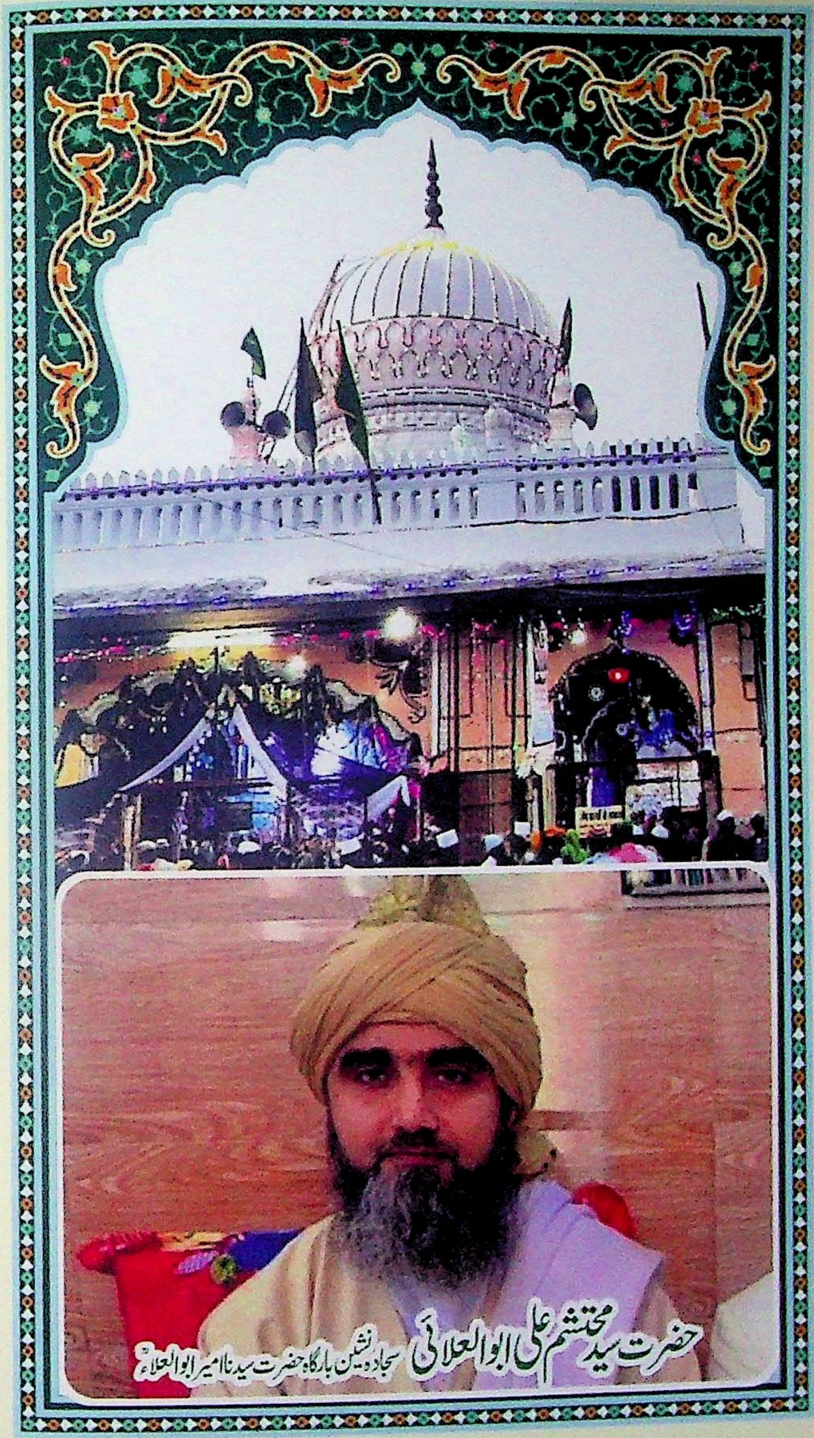

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad
Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Muhaimin Hyderabad Digitization eGangotri

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

نحمدہٗ ونصلی ونسلم علیٰ حبیبہ العظیم

رسالہ

مراتب فنا

(فارسی)

مصنف

حضرت سیدنا

ابو العلاء احراری الحسینی قدس سرہ

بانی سلسلۂ ابو العلائیہ

محقق و مترجم

قطمیر غوث اعظم رضی اللہ عنہ و لطیف لا أبالی رضی اللہ عنہ

ڈاکٹر سید عبد المہیمن قادری لا أبالی الجیلانی سجادہ محی الدین

سجادہ نشین رابع بارگاہ حضرت وتد دکن المعروف پتھر والے صاحب۔ کامل التفسیر۔ کامل الحدیث۔ کامل التاریخ۔ جامعہ نظامیہ

ایم اے (عربی۔ فارسی۔ اردو۔ پولیٹیکل سائنس۔ میوزولوجی۔ لائبریری سائنس)

پی ایچ ڈی میوزولوجی، آرکیول سائنس، کنزرویشن آف مینواسکرپٹس (اردو)

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad — Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Muhaimin Qadri Digitization eGangotri

درباره کتاب

نام کتاب : رسالہ مراتب فنا (فارسی)

مصنف : حضرت سیدنا ابو العلاء احراری الحسینیؒ

محقق و مصحح : ڈاکٹر سید عبد المہیمن قادری لا أبالی الجیلانی

سال چاپ : ۱۴۴۷ھ م 2025ء

تعداد صفحات : 28

تعداد نسخه‌ها : 1000

قیمت : -/250

تایپ توسط : محمد جاوید صاحب، انتشارات دار الهدی

صفحه جلد : مطبع ابو الوفاء الافغانیؒ، (جامعه نظامیه)

چاپ : انتشارات دار الهدی، مستعدپوره، حیدر آباد

ناشر : انتشارات دار الهدی، 13-4-486،
درگاه حضرت پتهر والے صاحب،
مستعدپوره، کاروان، حیدر آباد-500006،
تلنگانا، الهند

شماره تلفن: 0091-9391179438

ISBN: 978-93-93572-94-3

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Hai Mohammad Quadri Digitization eGangotri

یکے از مطبوعات دار الہدیٰ سلسلہ نمبر 271۔
شمار تحقیق 271 از مکتبہ ھادیٔ دکن وصفۃ التحقیق۔
شمار سریال فارسی تحقیق از محقق 10۔
طباعت کتاب در ذوالحجہ ۱۴۴۶ھ م جون 2024ء طبع شد۔

حقوق

تمام حقوق این کتاب متعلق به انتشارات دار الهدی، مقبره حضرت پتهر والے صاحب، مستعدپوره، حیدرآباد است. هیچ شخص ،ناشر، مطبوعات، کمیتهیاسازمانی نباید این کتاب یا بخشی از آن را منتشر کند، در غیراین صورت، علیه او اقدام قانونی صورت خواهد گرفت و جریمه‌ای معادل ۱۵۰۰۰۰۰ روپیه (پانزده لك) فقط برای سال ۲۰۲۵ اعمال می‌شود. از اول ژانویه ۲۰۲۶، مبلغ جریمه به (۱)یك لك روپیه افزایش خواهد یافت.

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohsin Hyderabad Digitization eGangotri

دستیابی

13-4-486 بارگاہ حضرت پتھر والے صاحب،

مستعد پورہ، کاروان، حیدرآباد۔ 500006

خانقاہ حضرت شیخ جی حالی ابو العلائیؒ بمکان صوفی احتشام علی شاکر قیصر پاشاہ۔ حیدرآباد۔ فون نمبر 9848223786

Email: khanqahhztsheikhjihaali@gmail.com

- لاأبالی اکیڈمی بارگاہ سرکارِ لاأبالیؒ کرنول۔
- کاظم سیریز حیدرآباد۔
- عرشی کتاب گھر منڈی میر عالم، حیدرآباد۔
- شیخ الاسلام لائبریری حیدرآباد۔
- خانقاہ ابو العلائیہ قمریہ

Hazrat Haadi E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Jameel Quadri Digitization eGangotri

فہرست

نشان سلسلہ	عنوان	صفحہ
1	ابتداء بنام خدا۔ مترجم و محقق	6
2	قطعہ تاریخ سنہ طباعت ہجری۔ از۔ مترجم و محقق	10
3	قطعہ تاریخ سنہ طباعت عیسوی۔ از۔ مترجم و محقق	11
4	عرض۔ از صوفی احتشام علی شاکر قیصر پاشاہ	12
5	آغاز کتاب	14

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abid Peer Sahib Quadri Digitization eGangotri

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ابتدا بنام خدا

تعلیم اولیاء سرچشمۂ علم وایمان برای دنیاو آخرت است۔

گفتار اولیاء کہ حاوی اسرار عمیق ذات وجھان ھستی ھستند آشکار می کنند۔ اگر در مورد ذات حضرت سیدنا ابولعلاء احراری حسینیؒ کہ فضائل فراوانی دارد۔ بگویم' ایشان محبوب خدا و پرہیز گاری بودند کہ خداوند متعال او را شریک راز خود می کردہ است۔ اور در عہد اکبری متولد شد۔ ودر دورہ جہان گیرو شاہ جہان رادید۔ این باز یافت کہ تقریباً پانصد سال قدیمی است۔ در خدمت خوانندگان فارسی واردو ارائیہ شدہ۔

این در واقعیت شگفتی از دانش و معنویت حضرت امیر ابوالعلاءؒ است کہ او "رسالہ مراتب فنا" نام دادہ است۔ بخش بزرگی از صوفیان کوشیدہ اند تا گرہ فنا و بقا را در اموزہ ھائی خود بگشنیند' امّا ھیچ کس تا بہ امروز این راز قدرت را فاش نہ کردہ است۔

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohaimin Qadri. Digitization: eGangotri

این گفتگو از مسیر عادی جدا است و درک اسرار قدرت از دسترس همگان خارج است۔

حضرت امیر ابو العلاء قطب دوران بود۔ در تعبد' اعمال عرفانی مکاشفہ' ترک و تجرید' صبر و تحمل' فقر و فاقہ' عفو و در گذر' قناعت و توکّل ہیچ کس با او برابر نبود۔ او درجات فنا را نشان دادہ است۔ در آنہا فنا فی الافعال' فنا فی الصفات و فنا فی الذات گرہ ہا کشودہ است۔

کاتب این حروف این نوشتہ را بر سر و چشم دادن و کوشش می کرد در تحقیقت و تدوین و ترجمہ بہ زبان اردو او بر کاغذ پاک و قلم و سیاہی کہ در آمد کردہ است از بغداد شریف۔ با کوشش زیاد ادا کردن حق تحقیق و تدوین نسخۂ خطّی قدیمی شغل دشوار است۔

خدا را شکر است کہ این کار از طریق نویسند ہانجام شدہ ۔ترجمہ کردن این نسخہ خطّی قدیمی از فارسی بزبان اردو کار آسان نیست۔ عبور از ترجمہ و شرح در شیوۂ نثر ما سعی کردہ

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Rahim Qadri Collection, eGangotri

ایم در ارائیہ تفسیر درجات فنا در اسلوب بہ راحتی قابل در است۔ حضرت سیدنا امیر ابوالعلاء فرمودہ است کہ این رسالہ دلیل و راہبر است برای رسیدن بہ خدا۔

و ما این رسالہ نام "رسالہ مراتب فنا" دادہ ایم۔ ازین جملہ برداشت را دنبال کند بہ ھدف واقعی خود کہ وصول بہ معرفت حق است دست خواھد یافت۔ ھر جویندۂ حقیقت کہ برای کسب معرفت حق تلاش کند ھدف را پیش روئی خود خواھد یافت و بہ قرب حق نایل خواھد شد۔

در این رسالہ سہ (۳) انواع مراتب فنا مورد بحث قرار گرفتہ و بر مقامات سالکین روشنی افگندہ شدہ کہ وقتی بندہ خدا را در خدا نابود کردہ آنگاہ خداوند کہ پروردگار ہمہ عزت است بہ او قدرت ھای عظیمی عطا می کند۔

در این رسالہ نہ تنہا دستور العمل ھای برای مریدان بلکہ برای مرشدان نیز وجود دارد۔ این موضوع با استفادہ از مثال ھای، از قدرت صوفیان، ذکر بزرگان دین و بسیاری از

Hazrat Haadi E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Muhaimin Qadri Digitization eGangotri

مثال ھای دیگر توضیح دادہ شدہ است۔ خلاصہ اینکہ این نوشتہ ھا تاثیر عظیمی بر سالکین دارند۔ این نویسندہ با صداقت کامل اکادیمیک تلاش صادقہ برای انتقال متن فارسی بہ اردو بہ کار بستہ است و امید است کہ این کار برای جویندگان حقیقت بسیار مفید واقع شود۔ این اثر شگفتہ انگیز کہ بخشی از مجموعہ علمی مکتبہ ھادی دکن وصفۃ التحقیق، حیدرآباد (تاسیس شدہ ۱۲۷۰ھ ہجری قمری 1854 میلادی)

با احساس شادی معنوی قراوان بہ عموم مردم تقدیم می شود۔ پذیرفتہ شود، برای من افتخاری خواھد بود۔

کردام ایں نذر مولائے نجف
گر قبول افتد زہے عز و شرف

قطمیر غوث اعظمؓ ولطیف لاابالیؒ

دکتر سید عبد المھیمن قادری لاابالی الجیلانی غفرلہ سجاد محی الدین

چہارم سجادہ نشین روضہ حضرت وتد دکنؒ المعروف پتھر والے صاحب

کامل الحدیث، کامل التفسیر، کامل التاریخ، جامعہ نظامیہ، حیدرآباد دکن

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad

Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohaimin Qadri Collection - eGangotri

قطعہ تاریخ سنہ تحقیق وطباعت

۱۴۴۶ ہجری

در صنعت تحریک

فن بے مثال تحریک بہ قلوب نور زا است
کہ این حق نما نگارش قلمِ ابو العلاءاستِ
ھے خوشا بیان کردم ز خلوص ھجری سجاد
خَمِ زُلف یَادِ جَلوَہ چُوں مَرَاتِبِ فَنَا اَست

از: محقق

ڈاکٹر سید عبد المہیمن قادری لا اُبالی سجاد

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad
Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abul Hasan, Hyderabad. Digitization eGangotri

قطعہ تاریخ سنہ تحقیق وطباعت

2024 عیسوی

در صنعت تسکین

این مراتب فنا رسالہ عظیم
عیسوی سالِ طبع آمد یک
گفت با ہوش صنعت تسکین
مظھر عشُق نخُل مقُصدُ یکُ

از: محقق

ڈاکٹر سید عبد المھیمن قادری لا اُبالی سجاد

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad

Courtesy: Dr. Syed Abul Fazl Sahib Hyderabad Digitization eGangotri

شکر خدا

شکرِ خدا صد شکر خدا کہ امروز رسالہ مراتب فنا ھم پس از ترجمہ از فارسی بہ اردو ھمراہ با تحقیق ویرایش و چاپ منتشر شدہ است۔ بانیٔ سلسلہ ابوالعلائیہ خورشید و ماہ حضرت سید ابو العلاء احراری الحسینی قدس اللہ سرہ فرزند حضرت ابوالوفاء قدس اللہ سرہ نویسندہ۔

این رسالہ مراتب فنا در واقع حلقہ ای روشن است کہ شامل کشف اسرار زمین و آسمان است۔ این رسالہ ای جامع در مورد مراتب فنا بہ زبان فارسی نوشتہ شدہ و قبلا در یک، دو کتاب بہ صورت جزئی طبع شدہ است۔ امّا امروز

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad

Courtesy: Dr. Syed Abdul Aleem Sahib, Hyderabad Collection eGangotri

برائی اولین بار بہ صورت کتاب کال چاپ می شود۔

فرزند بزرگ خاندان سید عبداللطیف قادری لا ابالی، محقق، مترجم، شخصیت علمی و ادبی مشہور، مولانا دکتر سید شاہ عبدالمہیمن قادری لا ابالی الجیلانی شایستہ ی تبریک بہ خاطر ترجمہ ترجمانی این رسالہ بہ شیوہ ای سادہ و روان بہ زبان اردو و نقش مہی کہ در انتشار آن داشتہ اند ھستند۔

ربنا آتِنا فی الدنیا حسنۃ وفی الآخرۃ
حسنۃ وقنا عذاب النار

از:

صوفی احتشام علی شاکر المعروف قیصر پاشاہ ابوالعلائی

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Fasih Saheb Qudari Hyderabad, Digitization eGangotri

هوالکریم

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

بعد حمد واجب الوجودی[۱] که بچندی هزار صور و اشکال ظاهر شده[۲] است۔

شعر ؎

بهر صورت نمودم ذات خود را
گهے بر شکل آدم گاه حوا

و پس از شکر بیچون و بیچگون که بشد هزار چونی و بیچگونی هویدا گشته طرفه بیرنگی دارد[۳]۔

رنگهائی بے شمار طرفه بے شکلی که دارد[۴]۔

---

(۱) از همیشه بود واست۔

(۲) قدرت وصفات او درین هزارها اشکال موجود است مثل ملائکه، بشر، کوه وغیرها۔

(۳) آن رارنگی نیست۔

(۴) آن راشکلی نیست۔

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Peer Sahib Quadri Digitization eGangotri

شکلھائی صد ھزار۔ غیر او موجود نیست۔ ھر چہ از بلند و پست ھمہ اوست۔

رباعی ؎

همسایه و همنشین و همراه همه اوست
در دلق گدا و اطلس شه همه اوست
در انجمن فرق و نهانخانه جمیع
بالله همه اوست ثمّ بالله همه اوست

و درود بر رسول مودود کہ مقصود و از ایجاد ھمہ است۔

شعر ؎

مقصود وجود تست ای پاک
لو لاک لما خلقت الافلاک

میگوید فقیر حقیر دل شکستہ و از خود رستہ ابو العلاء احراری الحسینی کہ این رسالہ است در

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Moizuddin Hyderabadi Collection eGangotri

بیان مراتب فنا[1] و وصول الی اللہ ہر طلبی که بدین طریق سلوک نماید و سعی بلیغ نماید بمقصود حقیقی که وصول بحق است۔

پیش گیرد و مشرف کرد و اکنون بدانکه ای برادر فنائی اعظم که اعلیٰ مقامات فقر است بر سه(۳)قسم است۔ (۱) اول فنا فی الافعال۔

(۲) دوم فنا فی الصفات۔

(۳) سوم فنا فی الذات۔

(۱) اول۔ فنا فی الافعال عبارت از بیرون آمدن سالک است از اختیار خود و اختیار جمیع عالم یعنی حرکاتی و سکناتی و واقعاتی و افعالی که پیش ازیں بخود و بدیگران نسبت میکرد و از خود و بدیگران میدانست همه را بحق نسبت کند و ان همه از حق داند و بس۔

---

[1] به سبب این عبارت، نام این کتاب را مراتب فنا گذاشتیم

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Rahim Saheb, Hyderabad Digitization eGangotri

اقوال خود را به نسبت حق خیال کند چنانکه حرکات مفتاح به نسبت دست و حرکات مرده به نسبت غسّال و هیچ چیزے و حرکتے نسبت نکند شرک و کفر نزد این طائفه همیں است۔

رباعی ؎

صیاد ازل که دانه بر دام نهاد
مرغے بگرفت و آدمش نام نهاد
هر نیک و بدے که در جهاں میگذرد
خودمیکند و بهانه بر عام نهاد

شعر ؎

ناوک اندر کمانی خود دارد
شاهدان را بهانه در ابرو

(۲) دوم۔ فنا فی الصفات عبارت است از دانستن سالک جمیع صفات خود را و صفات دیگرن را صفات حق یعنی بر صفتے از صفات خود و صفات دیگران میدانست که علم و ارادت و

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized By eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohsin Qadri - Digitization eGangotri

مشیّت و قدرت و سمع و بصر و کلام باشد چنانچه پیش ازین بخود و بدیگران نسبت میگرد۔

ازان خود می دانست همه را بحق نسبت کند و صفات حق داند۔

اصلاً بخود و بدیگران نسبت نکند که ازین نیز نزد این طائفه شرک عظیم است۔

شعر ؎

گویم بهر زبان و بهر گوش بشنوم
این طرفه تر که گوش و زبانم پدید نست

نقل است که چون (سلطان) با یزید (بسطامی) قدس الله سرّه از دار فنا بدار البقاء رحلت کرد بروح پاک ایشان خطاب رسید که یا با یزید بدرگاه ما چه آوردی؟ گفت خداوندا توحید آورده ام۔ جواب آمد اُذکُر لیلَةَ اللّبنُ یاد کن شب شیر را که شبی شیر خورده بودی و شکمت درد میکرد۔ کسے پرسید که چرا شکمت درد

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad

Courtesy: Dr. Syed Abdul Rahim Hyderabad Digitization eGangotri

میکرد۔ گفتی امشب شیر خورده بودم بناء بر آن شکم درد میکند۔

تو درد شکم را به شیر نسبت کردی۔ بعد ازان گوئی که توحید آورده ام؟

شعر ؎

نیکو گوئی و نیکو گفته است بالذات

که التوحید اسقاط الاضافات

سبحان الله

هر گاه از سلطان العارفین (حضرت با یزید بسطامی علیہ الرحمۃ) بیک نسبت بغیر حق توحید سلب کرده اند۔ و در معنی شرک خواندند حال دیگران که بدینی مبتلا هستند چه خواهد شد حق سبحانه تعالیٰ در کلام خود فرموده است وَ مَا يُؤمِنُ اَكثَرُهُم بِاللهِ اِلَّا وَ هُم مُشرِكُونَ۔ (۱)

(۱) سوره یوسف۔ آیت ۱۰۶۔

Hazrat Haadi-E-Deccan Digitized by eGangotri Research Institute, Hyderabad

Courtesy: Dr. Syed Abdul Wali Sahib Quadri, Hyderabad. Digitization eGangotri

شعر ؎

تا رهبر تست عادت خویش
شیطان و منافقی نه درویش

(۳) سوم۔ فنا فی الذات عبارت است از دیدن و دانستن سالک ذات خود را و تمام عالم را ذات حق پیشی ازینکه میدانست که منم منم و عالم عالم است۔

تحقیق بداند و به بیند که حق است و یقین داند و تصور کند که حضرت حق تعالیٰ از مرتبهء اطلاق نزول فرمود۔

برین صورت و اشکال مصنوعه ظاهر شده است و همه اوست و غیر او موجود نیست۔

رباعی ؎

هر چه بینی یار است اغیار نیست
غیر او جز وهم و جز پندار نیست

Hazrat Haadi-E-Deccan Literary & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr Syed Abdul Peer Sahib Quadri Digitization eGangotri

از جمال هُوَ مَعَكُمْ (۱) جلوه هاست
لیکن هر کس لائق دیدار نیست

ازینجا است که رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ (۲) یعنی هر که بشناسد خود را که من نیم حق ام که بدین صورت ظاهر شده ام۔

پس تحقیق شناخت پروردگار خود را و نیز فرمود عَرَفْتُ رَبِّیْ بِرَبِّیْ یعنی تا که من بودم حق را نمی شناختم چون خود را حق دانستم و از فهم خود رفتم حق را حق شناخت۔

شعر ؎

تا توئی از خدا نیابی بو
خود بیابی (۳) خدا نماید رو

(۱) سورہ الحدید۔ آیت ۴۔

(۲) کتاب الحاوی للفتوی جلد دوم صفحہ ۲۸۸۔

(۳) نمانی۔

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abul Fazal Sahib Hyderabad Collection, eGangotri

و این معرفت و این فنا را تربیت است۔

باید که تربیت سلوک نماید تا مقصود اعظم که خداشناسی است و وصول الٰهی است۔

البتّه حاصل شود و تربیت اینست که اول باید که هیئت عالم را یک آئینه فرض کند و در آن جمال حق مدام میدیده باشد و درین نسبت چنان مقید بشد که یک لحظه و یک لمحه از دل و دیده فوت نکند و در او همچنیں خیال باشد۔

شعر ؎

ای خنک جانی که در هر آئینه

دید روئی یار خود هر آئینه

در نهایت این خیل چیزها نمودار خواهد شد و لذّت ها خواهد یافت۔

بعد از ان ترقی کند و ازیں مرتبه برتر آئید۔

همه عالم را حق بیند و چناں تصور کند که این همه

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohsin Hyderabadi Digitization eGangotri

حق است کہ بدین صور و اشکال ظاہر است۔

رباعی ؎

اے غیر ترا بشوئی تو سیری نہ
خالی ز تو مسجدئ دیر نہ
دیدم ھمہ طالبان و مطلوبان
غیرتش غیر نگذاشت در جھان

لا جرم عین جملہ اشیاء شد باید کہ دریں خیال چناں ملازمت و مواظبت جملہ نماید کہ ہیچ ساعتی و ہیچ آن ازین تصور و ازیں خیال خالی نباشد و دریں باب کوشش و سعی و تلاش نتواں یافت۔

سعی آنست کہ آدمی را بمقصود میرساند۔

سعی باید کرد قیل و قال را باید گذاشت تا بدل و دیدہ در تصور حق مستغرق باشد و در انتہائی این تصور چیزھا دید خواھد دید۔

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Moiz Sahib Hyderabad, India - eGangotri

داند گونا گوں خواهد یافت بعده ترقی پیش گیرد
وازیں مرتبہ بر تر آید۔

خود را از میان بر دارد و در نفی وجود همه و اثبات
حق کوشش نماید یعنی چشم پوشیده۔

چنان تصور کند که آنرا که من میدانستم من نیستم
حق است که بدیں صور و اشکال ظاهر شده است
و برین صورت مداومت و مواظبت تمام نماید تا
که خود را فراموش کند و خود را و همه عالم را حق
داند و حق بیند۔

چون از خود خواهد رست باطن او خواهد بر آمد۔
چنانچه که از باطن این فقیر از خود رسته بر می آید۔

شعر

آنرا که من می گفتمش اکنوں نمیدانم چه شد
بسیار او را چشمش اکنون نمی دانم چه شد

چون این تصور غالب آید تا آنکه خود را فراموش

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad - Digitized By eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Peer Sajjim Hussain Digitization eGangotri

گیر و آنزمان بیننده و دیده شده۔

یکی گشت در حجاب برخواست و وصول حق حاصل شد۔ شعر ؎

خودهمون شاهد و همون مشهود
غیر او نیست در جهان موجود

نظم ؎

روز آن بتوبودم و نمیدانستم
شب با تو غنودم و نمیدانستم
ظن بو د مراهمیں که من جمله منم
من جمله تو بودم و نمیدانستم
معشوقه عیان بود و نمیدانستم
با من بمیان بود و نمیدانستم
گفتم بطلب مگر بجائی برسم
خود تفرقه آن بود ونمیدانستم

یعنی بیخود شدن و از خود رستن و در گذشتن همین است مقصود و مطلوب طالبان حق تعالیٰ و

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad

Courtesy: Dr. Syed Abdul Hai Sahib Hyderabad Digitization eGangotri

همیں است نهایت و کمال فقر چون درین مقام رسید فنا فی الله حاصل گشت۔

رباعی ؎

آنرا که فنا شیوهٔ و فقر و آئین است
نے کشف و یقین و معرفت نے دین است
رفت او زمیان موں خدا اند خدا
الفقر اذا تم هو الله اینست

از اینجا است که صوفی نیست آنکه چله کش و خلوتها و ریاضتها کند بلکه صوفی آنست که خود نه بود در اینجاست (۱)

سر

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ (۲)

وسر

كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَىٰ أَصْلِهِ (۳)

---

(۱) کل من علیها فانٍ o ویبقی وجہ ربک ذو الجلال والاکرام (سورہ رحمٰن ۔ ۲۶ و ۲۷)

(۲) سورہ القصص ۔ ۸۸

(۳) ضرب المثل عربی۔

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Rasheed Hyderabad Digitization eGangotri

وسر

کل الانتهاء هی الرّجوع الی الله (۱)(۲)

رو نماید حق تعالیٰ جمیع طالبان را بدین مقصود رساند بحق النبیؐ و آله الامجاد بالنون و الصاد۔

(نقل) تمام شد بتاریخ بیستم شهر ربیع الاول ۱۲۹۷ / هجری بطفیل حضرت مولانا مرشدنا قطب زمان عارف بالله واقف اسرار حق جلّ و علیٰ جناب مولوی شاه کریم الدین حسین مد ظلّه العالی۔

نقل گرفته شد بقلم نعیم الدین حسین۔

الله بس باقی هوس

(۱) النهایة فی الرجوع الی البدایة۔

(۲) شرح حدیث شریف، رقم حدیث: ۳۱۱۶۔ سنن ابوداؤد، باب الجنائز

Hazrat Haadi-E-Deccan Literary & Research Institute, Hyderabad

Courtesy: Dr. Syed Abdul Muhaimin Qadri Digitization eGangotri

آغاز تحقیق بتاریخ دویم

ماہ ربیع الآخر ۱۴۴۶ ھ مطابق

ششم ماہ اکتوبر ۲۰۲۴ میلادی روز یکشنبہ۔

بتاریخ سویم ماہ ربیع الآخر ۱۴۴۶ ھ مطابق

هفتم ماہ اکتوبر ۲۰۲۴ میلادی روز دوشنبہ۔

تحقیق اتمام رسید

محقق و مدون

قطمیر غوث اعظم و لطیف لا أبالی

دکتر سید عبد المهیمن

قادری لا أبالی سجاد غفر له

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad. Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Moin Quadri Digitization eGangotri

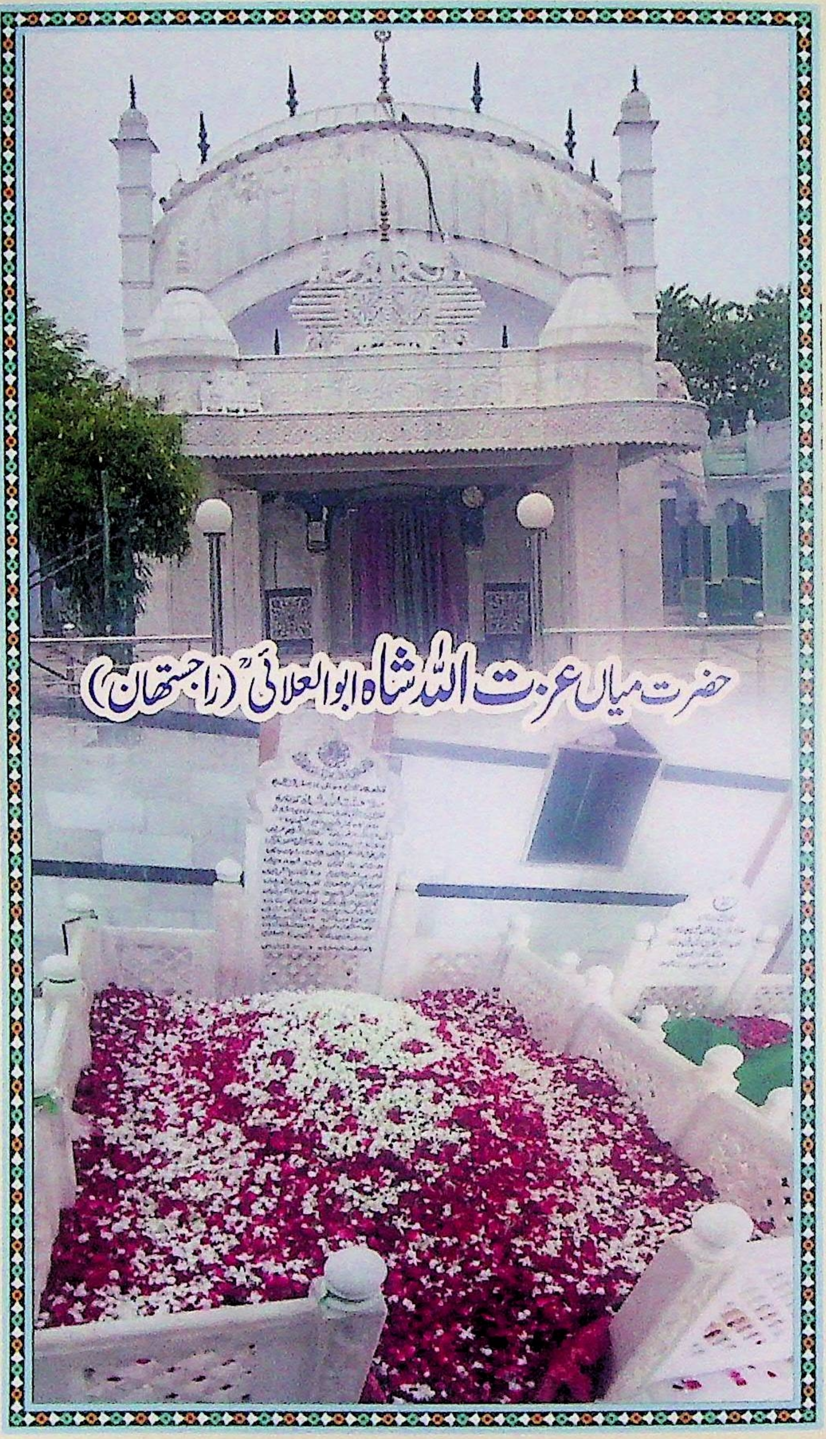

Hazrat Haadi-E-Deccan Library & Research Institute, Hyderabad
Digitized by eGangotri

Courtesy: Dr. Syed Abdul Mohaimin Quadri Digitization eGangotri

Risala

Maratib e Fana

Translation & Research

Qitmeer-e-Ghous-e-Azam wa Lateef-e-Laoubali

Dr. Syed Abdul Mohaimin Quadri
Laoubali Al-Jeelani Sajjad

Sajjadah Nasheen Bargah Hazrat Patther Wale Saheb

Mustaidpura Karwan, Hyderabad (INDIA)

9 789393 572868